

“No estem preparats per a la pau”

Senyor Grossman, sou un home molt polític. I tanmateix als vostres darrers llibres havíeu defugit el conflicte arabo-israelià. Per què?

—Tenia la sensació que no podia escriure més sobre aquest conflicte sense caure en el clixé. Ja no hi havia arguments originals, tot havia estat dit, tant des de l'esquerra com des de la dreta. Volia evitar els clixés a la meua literatura. Encara més, com que hem gastat tanta energia en aquest conflicte ja no ens queden forces per a ocupar-nos de les coses realment existencials de la nostra vida, la nostra existència com a pares, com a mares, com a companys. Durant deu anys, a les meues novel·les, m'he estimat més d'escriure sobre aquestes preguntes personals, perquè per a mi són més importants.

—Hi ha cap possibilitat de fugir de la realitat depriment del conflicte arabo-israelià?

—Per a molts israelians és possible. Es pot viure en aquest país i, estranyament, trobar-se totalment desconnectat d'allò que passa. Ací pots menar una vida ben confortable: no t'adones de les tropes d'ocupació israelianes, no veus cap palestí, ni que visques a les zones ocupades, com els colons. No només allí, sinó també als nostres cors, hem construït carreteres de desviació per no enfrontar-nos amb la realitat.

—Però ara, a la vostra nova novel·la sí que torneu al conflicte amb els palestins. Per què?

—Perquè m'ha estat impossible de continuar ocultant la realitat del conflicte. Volia trobar un camí que engranara la política amb la meua vida interior. Quan vaig començar el llibre, una veu interior em va dir que havia d'intentar unir el món exterior amb el privat, per tal de mostrar com la realitat brutal envaeix els racons més íntims.

David Grossman (Jerusalem, 1954) és un escriptor israelià. En aquesta entrevista parla de la violència al seu país, de la vulnerabilitat d'Israel, de les relacions difícils amb els palestins i de la política del primer ministre, Netanyahu.

—És un llibre molt pessimista. En algun moment la protagonista, Ora, diu sobre Israel: “Sé que aquest país no té cap opció.”

—Per a mi no és un llibre sobre la desesperació. Tracta de la vida en totes les facetes, de la relació entre les persones, de la formació d'una família. Una de les evolucions més importants per a mi en aquest llibre és com Ora retroba el seu amor de joventut, Avram, i el trau, només amb la força del seu amor, d'una depressió que feia dècades que durava.

—Però al mateix temps el fill d'Ora, Ofer, cau òbviamment en la guerra.

—Jo no ho escric de manera explícita. Deixe el final obert. Però és un temor molt real, perquè ho he tret del fons de la meua experiència viscuda.

—Els paral·lelismes són evidents: el vostre segon fill, Uri, va caure durant la guerra contra el Líban. Aquest llibre és una mena d'autobiografia?

—Tot allò que escric és autobiogràfic, encara que al principi no ho sàpi-

ga. Aquesta novel·la la vaig començar tres anys i tres mesos abans de la mort del meu fill. Uri tenia coneixement del meu llibre i sempre que tornava del servei militar els caps de setmana discutíem sobre allò que havia escrit. Cada vegada em preguntava què els havia fet, als personatges, mentre ell havia estat fora.

—Vau canviar el manuscrit després de la seva mort?

—No, no es tracta d'explicar què m'ha ocorregut. El tema és la duresa extrema de la vida ací a Israel. Encara que no et toque la catàstrofe de la mort d'un fill notes l'impacte directe dels esdeveniments polítics al propi jo. Molts reprimeixen aquesta realitat, simplement no hi presten atenció, però arriba un moment en què t'atrapa, a tot estirar quan els teus fills arriben a la pubertat i l'ombra de l'exèrcit plana sobre ells. En un programa de televisió internacional, una vegada entrevistaren una parella d'israelians i els preguntaren quants fills volien tenir. La núvia va dir: “Tres.” L'entrevistador preguntà: “Per què tres?” I ella va contestar amb un somriure: “Perquè en queden encara dos quan un d'ells caiga en la lluita contra el terrorisme.”

—També fóreu pare de tres fills abans que el vostre fill Uri morira.

—No vam tenir tres fills seguint aquest càlcul, però he d'admetre que em va passar aquest pensament pel cap quan van nàixer. La possibilitat d'una catàstrofe personal existeix per la sort tan particular que té aquest país. De la mateixa manera que tem pels meus fills, he viscut tota la vida amb la por que ocorra una catàstrofe a Israel. La pregunta si aquest país existirà en el futur, si continuarem vivint-hi d'ací a unes dècades, està en el subconscient de la majoria dels israelians. Vivim amb uns veïns difícils i en part violents, la majoria dels quals no ens hi volen. Alguns amenacen d'esborrar-nos amb violència; aquests me'ls prenc seriosament.

—Descriu una sensació que, per norma general, la gent a Europa i a l'Amèrica del Nord ignora.

—Des de fora, Israel sembla un monstre militar. Molts estrangers no entenen la vulnerabilitat de la gent ací, no entenen que molts de nosaltres no creguem que Israel existesca

d'ací a unes dècades. Quan llisc que a Alemanya la construcció dels carrers es planeja amb dècades d'antelació sona ben normal. Tanmateix, cap israelià raonable no faria un projecte amb tanta antelació. De fet, fins i tot a mi em doldria, perquè trencaria un tabú: permetre'm un excés en el futur.

—**Al vostre llibre es manifesten diferents actituds vitals a les diverses generacions. Mentre que Ora, la mare, somnia la pau, el fill Ofer vol ser soldat coste què coste i anar a la guerra.**

—Sí, però Ora, quan era jove, també havia format part d'aquesta màquina militar. Segons la meua experiència, molts joves, una vegada han abandonat l'exèrcit, de sobte perceben una realitat molt més complexa. Estar al servei militar en aquestes edats no té res a veure amb una posició política. Per això els exèrcits es componen de gent jove, perquè són manipulats fàcilment.

—**És a dir, aquest entusiasme amb el qual Ofer i els seus camarades van a la guerra no és cap fenomen nou?**

—Sempre ha existit. La cerimònia d'acompanyar el fill a l'enrolament és part de la mentalitat israeliana: per la nostra situació ens trobem marcats per a ser soldats. Però al llibre Ora es demana, després d'haver lliurat el seu fill a l'exèrcit: com pot ser que siga més lleial a l'exèrcit i a l'estat que no al meu fill? Es rebel·la i fuig al nord d'Israel per a no ser a casa quan arribe la notícia de la mort del seu fill. Senzillament es nega a col·laborar amb la maquinària de la mort.

—**La darrera guerra, l'operació militar contra el moviment islamista Hamàs a la franja de Gaza, va tenir poques víctimes a la part israeliana; perquè l'exèrcit va avançar amb gran brutalitat.**

—És la situació de l'ocupació la que legitima aquesta violència. Recorde la declaració d'un soldat que va servir a la primera intifada a la Franja de Gaza. Va dir: "Des del moment que vaig travessar la línia fronterera em vaig sentir Déu. No hi havia res que em poguera parar." És una temptació irresistible.

—**Més encara quan una guerra com la de Gaza és enaltida religiosament pel rabí militar suprem.**

David Grossman, fotografiat a Munic quan va recollir el premi Geschwister-Scholl, l'any passat.

—Especialment la gent jove, està predisposada a una cosa així. D'una altra banda, cal no oblidar que durant set anys han llançat míssils des de la Franja de Gaza al sud d'Israel. Hi ha hagut provocacions constants. Israel havia retirat els colons i els soldats de Gaza. Els palestins haurien pogut aprofitar aquesta sobirania parcial per a construir el seu país. En comptes d'això Hamàs decideix bombardejar Israel.

—**Ara l'activista pacifista d'esquerres Grossman parla com qual-sevol polític mitjà israelià.**

—En absolut. Per a mi Ariel Sharon va cometre un greu error retirant-se unilateralment de la Franja de Gaza en comptes de coordinar la retirada amb palestins moderats. La retirada unilateral va enfortir la idea de Hamàs que Israel només coneix el llenguatge de la violència. A més, ja el tercer dia de guerra vaig reclamar a la portada del *Haaretz* el final dels atacs israelians. Vaig escriure que els israelians haviem d'intentar d'una vegada actuar contra la lògica mortal de la violència.

—**Però en general no éreu contrari a aquesta operació militar?**

FOTOGRAF

“La majoria dels israelians accepten la solució de dos estats, un concepte que jo i alguns altres defensem des de fa decennis”

—Tota la meua vida he intentat evitar l'aposta per la violència militar. Curiosament, Israel és l'únic país del món que és criticat quan reacciona d'aquesta manera després d'un terrorisme a base de míssils que fa anys que dura.

—Tal volta perquè la dimensió i la duresa d'aquesta reacció eren desproporcionades?

—A l'estranger se'ns nega el dret a la revenja per principi. Al mateix temps, el govern porta endavant una guerra que converteix molts civils en víctimes. És una tragèdia que creguem que sempre hem d'elegir entre un pacifisme total o una violència monstruosa. La meua esperança és que trobem un llenguatge que es corresponga amb les relacions complicades entre nosaltres i els palestins.

—El partit liberal Merez, al qual doneu suport, només va obtenir tres escons a les darreres eleccions. Com a membre del moviment pacifista israelià, no us sentiu un poc sol?

—És cert que, ara per ara, no som gaires. En aquest moment les nostres

idees no són prou populars. És molt difícil de parlar amb els israelians sobre les possibilitats d'una coexistència pacífica.

—Per què?

—Per a la majoria dels israelians el nostre govern l'any 2000 a Camp David va intentar buscar la pau, però els palestins ens van traïr. Això no obstant, els israelians no han admès la seua part en aquell fracàs. Anaren a Camp David com quan van a la guerra.

—Molts israelians consideren el president dels EUA, Barack Obama, tan ingenu com ho fou aleshores Bill Clinton.

—Necessitem un mitjancer de fora i per a mi Obama és essencialment més apte que el seu predecessor George W. Bush, perquè mira la realitat des de diversos punts de vista al mateix temps. Tant de bo Obama advoque per la seua visió. Tant de bo ens impose una solució que tots sabérem que és ineludible.

—Dos estats per a dos pobles, fins i tot un primer ministre de dretes

com Benjamin Netanyahu sembla acceptar, ara per ara, aquest model.

—En principi, l'esquerra s'ha imposat. La majoria dels israelians accepten avui la solució de dos estats, un concepte pel qual Amos Oz, jo i alguns altres defensem des de fa ja dècades. Però quant a Netanyahu, sóc escèptic. Abans del seu discurs a la Universitat de Barllan al juny d'enguany...

—...on per primera vegada va acceptar la idea d'un estat palestí...

—...em va convidar a una entrevista. Tinc la impressió que no creu realment en la possibilitat de pau entre nosaltres i els palestins. Farà tot el possible per a mantenir la il·lusió d'un procés de pau sense dur-lo realment endavant. El seu discurs fou simplement una declaració falsa dirigida als nord-americans.

—Molts israelians s'han tornat cínic amb els anys. Vós no?

—Quan et tornes cínic t'acabes tornant també apàtic, i aleshores deixes d'esforçar-te per canviar una situació quan és necessari. Potser sona terriblement antiquat, però crec en la bondat de les persones. Nosaltres, els israelians, vivim des de fa més de seixanta anys en una situació de por i de violència, d'enemistat i odi. Si un dirigent polític ens donara l'oportunitat de descobrir la part bona que hi ha en nosaltres, Israel podria ser un lloc molt més bonic per viure.

—En la vostra novel·la el jove soldat diu a sa mare a cau d'orella mentre s'acomiaden: “Si em mor, abandoneu el país. Ja no tindreu res a fer-hi, ací.” Heu pensat mai a anar-vos-en fora?

—Després del que ens va passar, la meua dona i jo ens vam demanar com hauria anat tot si haguérem abandonat aquest país 25 anys abans. He rebut moltes ofertes per a treballar a l'estranger. Però Israel és l'únic lloc de la terra on no em sent foraster. Per a mi és un privilegi haver format part de la formació d'aquest país. La *Mishnà*...

—...un comentari sobre la Bíblia hebrea...

—...diu: “Quan algú viu un miracle, no el reconeix com a tal.” Jo reconec el miracle: els jueus tenim un estat.

*Martin Doerry
Christoph Schult*

Traducció de Beatriu Vallès